

MEMO

Maksukorralduse seaduse muudatuste kohta

13.10.2014

01.07.2013 jõustusid mitmed maksukorralduse seaduse muudatused, millega lühendati aegumistähtaegu tulenevalt õigusrahu ja õiguskindluse põhimõtetest, aga ka tulenevalt asjaolust, et vanade maksuvõlgadega tegelemine on äärmiselt ebaefektiivne. Samas sätestati MKS § 99 lg-s 3, et vastutusotsuse tegemise menetluse ajaks maksusumma määramise aegumine ei peatu. Tuleb möönda, et eelnevalt viidatud § 99 täiendus võib tekitada segadust ja luua mulje, et eelnevalt, äriühingu suhtes toimuva maksumenetluse ajaks, võib vastutusotsuse aegumine peatuda.

Käesolevaks ajaks on selgunud, et § 99 lg 3 on hakanud kujundama juba Maksu- ja Tolliameti praktikat, kuna 2013 kevad-suvel on maksuhaldur alustanud vastutusmenetlusi juhatuste liikmete suhtes asjades, kus kahtluse alla pandud maksudeklaratsioonid on esitatud enam kui 6 aastat tagasi.

Ehkki ilmselt lõpuks (kahe-kolme aasta jooksul) vähemalt Riigikohtu tasandil selgub, et vastutusmenetluse alustamise aegumistähtaegu ei saa tõlgendada laiendavalt ning kehtiv 5-aastane (varem 6-aastane) aegumistähtaeg on vastutusmenetluse alustamise osas absoluutne, on kümnete sarnaste vastutusmenetluste, seejärel kohtuvaidluste ainuüksi alustamine riigi õiguskorra ja maine seisukohalt enam kui küsitav. Ebaselgus juhatuse liikme vastutuse osas ja hüplik halduspraktika muutmine ei aita kaasa ettevõtluskeskkonnale.

Eeltoodust tulenevalt oleme seisukohal, et maksukorralduse seadust tuleks muuta, täiendades MKS §-i 96 taoliselt, et näiline ebaselgus juhatuse liikme vastutusotsuse aegumise peatumise osas kõrvaldataks. Samas rõhutame, et ka praegune MKS-i säte ja mõte tegelikult vastupidiselt MTA värskest kujundatavale halduspraktikale ei luba juhatuse liikme suhtes aegumistähtaaja laiendavalt tõlgendamist.

Kehtiva MKS § 96 (vastutusotsus) viitab vaid §-le 98 (aegumistähtjad), kuid ei viita §-le 99, mis näeb ette aegumistähtaaja peatumise alused. Kuivõrd §-s 96 viide §-le 99 puudub, tuleb asuda seisukohale, et ka praegu vastutusotsuse aegumistähtjad ei peatu seoses äriühingu revisjoniga või muudel äriühingut puudutavatel MKS § 99 nimetatud alustel. Vastupidine tõlgendus, mille kohaselt §-s 96 puuduv viide „leitakse“ § 99 abil ja nii peatatakse juhatuse liikme suhtes aegumistähtaegade kulgemine, oleks haldusõiguses mittekohaldatav lubamatult laiendav tõlgendus ning seega õigusriigile mittekohane.

See tähendaks aga juhatuse liikme vastutuse piiride nihutamist määramatusesse, sest 5-aastase (varem 6-aastase) aegumistähtaaja peatamisel näiteks seoses revisjoniga 2-ks aastaks ja kohtuvaidlusega veel 2-ks aastaks (mõlemad on praktikas suhteliselt tavalised menetlusajad), saaks juhatuse liikme suhtes alustada vastutusmenetlust ka näiteks 10 ja enama aasta

möödumisel maksudeklaratsiooni esitamisest. Nimetatu oleks ilmselgelt ebamõistlik ja vastuolus MKS § 10 lg 3 sätestatud kiire ning efektiivse menetluse põhimõttega.

Samuti ei oleks aegumise peatamine juhatuse liikme suhtes määramata ajaks kooskõlas ka teiste õigusharude regulatsioonist tuleneva aegumise kohaldamisega. Näiteks on äriseadustiku § 315 lg 3 sätestatud juhatuse liikme vastutuse aegumistähtjaks 5 aastat, mida Riigikohtu tsiviilkolleegium selgitas oma 08.05.2013 lahendis 3-2-1-191-12. Karistusõiguses on isiku, sh juhatuse liikme kriminaalvastutusele võtmise üldine aegumistähtaeg 5-aastat. TSÜS § 150 lg 1 on nõude aegumistähtaeg kolm aastat ajast, mil õigustatud isik kahjust ja kahju hüvitama kohustatud isikust teada sai või pidi teada saama. Tasub meenutada, et äriühingu kui õigusliku abstraktsiooni olemuseks ja isegi üheks oluliseks eesmärgiks ongi vastutuse piiramine.

Ilmselt on raske põhjendada, miks peaks aegumine haldusmenetluses maksuasjas kulgema juhatuse liikme suhtes ilma mõistliku lõpptähtajata, samas kui tsiviil- ja kriminaalasjades on nõude esitamine piiritletud 5-aastaga (siinkohal ei hakka arutlema puht-teoreetiliste õiguslike konstruktsioonide üle, mis võimaldaks väita teisiti).

Olukorras, kus seadusandja lühendas eri õigusharudes äriühingu juhatuse liikmete vastutusele kehtivaid aegumistähtaegu ja MKS §-s 98 toodud tähtaegu 5-le aastale, on eriti kummastav praktika loomise katse, mille kohaselt juhatuse liikme vastutuse aegumise ülempiiri ei näigi olevat.

Lugupidamisega,

Vahur Kivistik
vandeadvokaat